

بررسی دروغ ابن تیمیه پیرامون افطار شیعیان

مقدمه:

در طول تاریخ همواره دشمنان مکتب اهل بیت علیهم السلام سعی در القای مقاصد شیطانی خود را داشته و در صدد بر اندازی اسلام اصیل یعنی همان مکتب اهل بیت علیهم السلام بر آمده اند.

آنان در این راه از ابزار های مختلفی استفاده کرده و از هیچ تلاشی دریغ نکرده اند. یکی از ابزار هایی که امروزه وهابیون با تمسک به سخنان ابن تیمیه و محمد بن عبدالوهاب، از آن استفاده می کنند، فرافکنی و نشر اکاذیب است. دشمن با استفاده از حربه دروغ سعی در پیش برد شبهات واهی خود نموده تا بر گمان خود بتواند به اهداف شومش برسد. در راس کسانی که سعی زیادی بر نشر اکاذیب داشته است؛ ابن تیمیه حرانی، تئوریسین فکری و اعتقادی وهابیون است. با مراجعه به کتب وی در می یابیم که وی بسیاری از مسائل مهم و تاریخی و حتی اتفاقات عادی را که در صحت آن شکی نیست، واهی قلمداد کرده و با دروغ پردازی سعی در تزویر داشته است.

با مراجعه به آیات قران کریم، در می یابیم که خداوند متعال در جای جای کتاب خود این عمل شنیع، یعنی دروغ گویی را مذمت کرده و از صفات کسانی شمرده است که آیات الهی ایمان ندارند:

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ.

تنها کسانی دروغ می گویند که ایمان به آیات خدا ندارند، و دروغگویان واقعی آنها هستند.

النحل: ۱۰۵

در کتب اهل سنت از قول رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین آمده است:

قال رسول الله صلي الله عليه وسلم إِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنِ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَالْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ.

از دروغ بپرهیزید، زیرا دروغ انسان را به گناه و فسق و فجور می کشاند و فسق و فجور هم انسان را روانه آتش جهنم می کند.

الشیبانی، ابو عبد الله أحمد بن حنبل (متوفای ۲۴۱هـ)، مسند أحمد بن حنبل، ج ۱ ص ۴۳۲،

ناشر: مؤسسة قرطبة - مصر.

در روایات متعددی نیز دروغ نقطه مقابل ایمان قرا گرفته است:

وجود مقدس امام صادق سلام الله علیه فرمودند:

سنة لا تكون في مؤمن : العسر والنكد والحسد واللجاجة والكذب والبنی .

شش خصلت است که در مومن نیست: سختگیری، بی خیری، حسادت، لجاجت، دروغگویی و تجاوز.

تحف العقول عن آل الرسول (ص) - ابن شعبه الحرانی - ص ۳۷۷

در روایتی دیگر از رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین آمده است:

الكذب مجانِب للإيمان وإن العبد ليهبط إلي أسفل درك في جهنم بالكذب.

دروغ با ایمان سازگاری ندارد و چه بسا بنده ای با دروغ به پایین ترین مرحله جهنم سقوط می کند.

الشجرى الجرجانى، المرشد بالله يحيى بن الحسين بن إسماعيل الحسنى (متوفى ٤٩٩ هـ)، كتاب الأمالى وهى المعروفة بالأمالى الخميسية، ج ١ ص ٢٤، تحقيق: محمد حسن اسماعيل، ناشر: دار الكتب العلمية - بيروت / لبنان، الطبعة: الأولى، ١٤٢٢ هـ - ٢٠٠١ م.

حتی خود ابن تیمیه نیز در منهاج السنه تصریح می کند که دروغ و کتمان حقیقت مورد نهی خداوند واقع شده است:

والله تعالى قد أمر بالصدق والبيان ونهى عن الكذب والكتمان فيما يحتاج إلي معرفته

وإظهاره.

و خداوند متعال به راستگویی و بیان [حقیقت] دستور داده و از دروغ و کتمان [حقیقت] از آنچه که نیاز به شناخت و اظهار دارد نهی کرده است.

ابن تیمیه الحرانى الحنبلى، ابوالعباس أحمد عبد الحلیم (متوفى ٧٢٨ هـ)، منهاج السنه النبویه، ج ١ ص ١٦، تحقيق: د. محمد رشاد سالم، ناشر: مؤسسة قرطبه، الطبعة: الأولى، ١٤٠٦ هـ.

این در حالی است که با مراجعه به کتب ابن تیمیه، در می یابیم که او از دروغ گویی هیچ ابایی ندارد.

برای مثال ابن تیمیه در مورد رویت هلال در مکتب اهل بیت علیهم السلام چنین می نویسد:

أن يقال الرافضة يوجد فيهم من المسائل ما لا يقوله مسلم يعرف دين الإسلام... ومثل

صوم بعضهم بالعدد لا بالهلال يصومون قبل الهلال ويفطرون قبله.

گفته شده که بین شیعیان مسائلی یافت می شود، مسلمانی که دین اسلام را می شناسد آن را نمی گوید... و مانند اینکه برخی از آنان روزه را با عدد می گیرند نه با هلال، قبل از دیدن هلال [رمضان] روزه گرفته و قبل از دیدن هلال [شوال] افطار می کنند.

ابن تیمیه الحرانى الحنبلى، ابوالعباس أحمد عبد الحلیم (متوفى ٧٢٨ هـ)، منهاج السنه النبویه، ج ٣ ص ٤١٧ و ٤١٨، تحقيق: د. محمد رشاد سالم، ناشر: مؤسسة قرطبه، الطبعة: الأولى، ١٤٠٦ هـ.

روایات اهل بیت علیهم السلام

این در حالی است که با مراجعه به کتب شیعه، در می یابیم که این کلام ابن تیمیه دقیقا با روایات اهل بیت علیهم السلام و نظرات فقهای شیعه در تضاد بوده و دروغی بیش نیست.

هر چند روایت در این مورد در کتب فقهی و روایی شیعی حد تواتر است، اما برای نمونه به چند مورد اشاره می شود:

وجود مقدس امام صادق سلام الله علیه در روایتی معتبر که مرحوم مجلسی اول رحمه الله آن را نقل کرده اند، فرمودند:

وفى الموثق عن عبد الله بن بكير عن أبي عبد الله عليه السلام قال : صم للرؤية وأفطر للرؤية وليس رؤية الهلال أن يجيء الرجل والرجلان فيقولان رأينا إنما الرؤية أن يقول القائل رأيت فيقول القوم صدقت.

و در روایتی موثق [یک قسم از اقسام روایت معتبر] از عبدالله بن بکیر، از امام صادق سلام الله علیه که حضرت فرمودند: هنگام مشاهده هلال ماه روزه بگیر و هنگام مشاهده هلال ماه افطار کن. رویت هلال به این صورت نیست که یک یا دو مرد بیایند و بگویند ما هلال را دیده ایم. رویت زمانی محقق می شود که گوینده ای بگوید: [هلال ماه را] دیدم و مردم او را تصدیق کنند.

المجلسی، محمد تقی (متوفای ۱۰۷۰هـ)، روضة المتقين فى شرح من لا يحضره الفقيه، ج ۳ ص ۳۴۴، محقق / مصحح: موسوی کرمانی، حسین و اشتهاردی علی پناه، ناشر: مؤسسه فرهنگی اسلامی کوشانپور، مکان چاپ: قم، سال چاپ: ۱۴۰۶ ق.

همچنین در روایات دیگری از اهل بیت علیهم السلام وارد است که روزه گرفتن و افطار کردن حتما باید به رویت هلال ماه باشد:

عن أبي عبد الله عليه السلام ، قال : صم لرؤية الهلال ، وأفطر لرؤيته.

امام صادق علیه السلام فرمودند: هنگام رویت هلال ماه روزه بگیر و هنگام رویت هلال ماه افطار کن.

الشيخ المفيد، محمد بن محمد بن النعمان ابن المعلم أبي عبد الله العكبري البغدادي (متوفای ۴۱۳ هـ)، المقنعة ، ص ۲۹۷ ، تحقيق و نشر: مؤسسة النشر الإسلامي التابعة لجماعة المدرسين - قم ، الطبعة : الثانية ، ۱۴۱۰ هـ .

و در روایتی دیگر امام صادق سلام الله علیه ظن در ثبوت ماه را کافی ندانسته و تصریح به رویت کرده اند:

عن أبي عبد الله عليه السلام قال : صيام شهر رمضان بالرؤية وليس بالظن.

از امام صادق علیه السلام که فرمودند: روزه ماه رمضان با رویت هلال ماه محقق شده و با گمان [محقق] نمی شود.

الطوسی، محمد بن الحسن، (متوفای ۴۶۰هـ)، الاستبصار، ج ۲ ص ۶۳، تحقیق و تعلیق: السيد حسن الموسوی الخراسان، ناشر: دار الکتب الإسلامیة - طهران، چاپ: الرابعة، سال چاپ: ۱۳۶۳ ش. مساله رویت هلال و یا تمام شدن سی روز برای ثبوت اول ماه آن قدر در بین علمای شیعه مهم تلقی شده که حتی در کتب فقهی خود ابوابی در این مورد باز کرده و روایات مختلفی را بیان کرده اند.

در وسائل الشیعه مرحوم شیخ حر عاملی رحمه الله بابی را تحت این عنوان مطرح می کند: باب ان علامة شهر رمضان وغيره رؤية الهلال ، فلا يجب الصوم إلا للرؤية أو مضي ثلاثين ، ولا يجوز الافطار في آخره إلا للرؤية أو مضي ثلاثين وانه يجب العمل في ذلك باليقين دون الظن.

باب اینکه نشانه ماه رمضان و غیر رمضان دیدن هلال ماه است . پس روزه زمانی واجب می شود که هلال دیده شود یا سی روز بگذرد و افطار در آخر ماه جایز نیست مگر آنکه ماه دیده و یا سی روز بگذرد و در این مورد باید به یقین عمل کرد و یقین حاصل شود و شک کفایت نمی کند.

و در ادامه در همان باب ۲۸ روایت را ذکر می کند.

الحر العاملي، محمد بن الحسن (متوفای ۱۱۰۴هـ)، تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة، ج ۱۰ ص ۲۵۲، تحقیق و نشر: مؤسسه آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، الطبعة: الثانية، ۱۴۱۴هـ.

برای مثال در همان باب چنین آمده است:

عن أبي عبد الله عليه السلام قال : إنه سئل عن الأهلّة ؟ فقال : هي أهلّة الشهور ، فإذا رأيت الهلال فصم ، وإذا رأيتَهُ فأفطر .

از امام صادق علیه السلام در مورد «اهله» در آیه ۱۸۹ سوره بقره» سوال شد. حضرت فرمودند: مقصور هلال ماه ها می باشد. اگر هلال را دیدی، روزه بگیر و اگر هلال ماه را دیدی افطار کن.

الحر العاملي، محمد بن الحسن (متوفای ۱۱۰۴هـ)، تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة، ج ۱۰ ص ۲۵۲، تحقیق و نشر: مؤسسه آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، الطبعة: الثانية، ۱۴۱۴هـ.

در روایتی هارون بن حمزه چنین می گوید:

عن هارون بن حمزة ، عن أبي عبد الله عليه السلام قال : سمعته يقول : إذا صمت لرؤية الهلال وأفطرت لرؤيته فقد أكملت صيام شهر رمضان .

هارون بن حمزه می نقل می کند که از امام صادق علیه السلام شنیدم که حضرت دائماً می فرمود: هنگامی که با رویت هلال ماه روزه گرفتی و با رویت هلال ماه نیز افطار کردی، ماه رمضان را در این صورت کامل کردی.

الحر العاملی، محمد بن الحسن (متوفای ۱۱۰۴هـ)، تفصیل وسائل الشیعه إلى تحصیل مسائل الشریعه، ج ۱۰ ص ۲۵۶، تحقیق و نشر: مؤسسه آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، الطبعة: الثانية، ۱۴۱۴هـ.

مرحوم علامه حلی رحمه الله نیز از قول حضرت امیر سلام الله علیه چنین می نویسد:
وعن إسحاق بن عمار، عن أبي عبد الله عليه السلام، قال: « في كتاب عليّ عليه السلام: صم لرؤيته وأفطر لرؤيته، وإياك والشكّ والظنّ، فإن خفي عليكم فأتّموا الشهر الأوّل ثلاثين.

امام صادق سلام الله علیه فرمودند: در کتاب حضرت علی علیه السلام آمده است: هنگام رویت هلال روزه بگیرد و هنگام رویت هلال افطار کنید. بر شما باد که از شک و گمان به دور باشید. اگر رویت هلال برای شما مخفی شد، ماه اول را سی روزه کامل کنید.

الحلی الأسدی، جمال الدین أبو منصور الحسن بن یوسف بن المطهر (متوفای ۷۲۶هـ)، منتهی المطلب فی تحقیق المذهب، ج ۹ ص ۲۳۸، تحقیق: قسم الفقه فی مجمع البحوث الإسلامیة، ناشر: مجمع البحوث الإسلامیة - ایران - مشهد، چاپخانه: مؤسسه الطبع والنشر فی الآستانة الرضویة المقدسة، چاپ: الأولی ۱۴۱۲

و در روایتی از امام عسکری سلام الله علیه آمده است:

عن أبي الحسن العسكري عليه السلام - في حديث - قال: لا تصم إلا للرؤية .

در حدیثی از امام عسکری علیه السلام نقل است که فرمودند: روزه نگیر مگر زمانی که هلال ماه را رویت کردی.

الحر العاملی، محمد بن الحسن (متوفای ۱۱۰۴هـ)، تفصیل وسائل الشیعه إلى تحصیل مسائل الشریعه، ج ۱۰ ص ۲۵۹، تحقیق و نشر: مؤسسه آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، الطبعة: الثانية، ۱۴۱۴هـ.

همچنین در نامه امام رضا سلام الله علیه به مامون عباسی، حضرت در باب ماه رمضان چنین نوشتند:

وصيام شهر رمضان فريضة يصام للرؤية ويفطر للرؤية.

و روزه ماه رمضان از چیزهایی است که خداوند متعال بر بندگانش واجب کرده است که با رویت هلال روزه گرفته می شود و یا رویت هلال افطار می شود.

القمی، ابی جعفر الصدوق، محمد بن علی بن الحسین بن بابویه (متوفای ۳۸۱هـ)، عیون أخبار الرضا (ع) ج ۲ ص ۱۳۱، تحقیق: تصحیح و تعلیق و تقدیم: الشیخ حسین الأعلمی، ناشر: مؤسسه الأعلمی للمطبوعات - بیروت - لبنان، سال چاپ: ۱۴۰۴ - ۱۹۸۴ م.

نظرات فقهی علمای شیعه

بعد از ذکر نمونه هایی از روایات اهل بیت علیهم السلام، به چند نظر از آرای فقهی علمای شیعه در این مورد می پردازیم.

مرحوم شیخ طوسی رحمه الله نیز چنین می نویسد:

مسأله ۸: علامه شهر رمضان و وجوب صومه أحد شیئین، إما رؤیة الهلال أو شهادة

شاهدین.

مسأله هشتم: نشانه ماه رمضان و وجوب روزه آن یکی از این دو چیز است: یا رویت ماه [توسط خود فرد] یا شهادت دو نفر [به دیدن ماه].

الطوسی، محمد بن الحسن، (متوفای ۴۶۰هـ)، الخلاف، ج ۲ ص ۱۶۹، المحققون: السید علی الخراسانی، السید جواد الشهرستانی، الشیخ مهدی نجف / المشرف: الشیخ مجتبی العراقی، دار النشر: مؤسسه النشر الإسلامی التابعة لجماعة المدرسين بقم المشرفة، الطبعة الجديدة، ۱۴۰۹ هـ. و به همین مضمون در:

الطوسی، محمد بن الحسن، (متوفای ۴۶۰هـ)، المبسوط، ج ۱ ص ۲۶۷، تحقیق: السید محمد تقی الکشفی، دار النشر: المكتبة المرتضوية لإحياء آثار الجعفریة، ۱۳۸۷ هـ.

مرحوم ابن ادریس حلی هم به این مطلب اشاره می کنند:

علامه شهر رمضان و وجوب صومه أحد شیئین: إما رؤیة الهلال، أو شهادة شاهدین.

نشانه ماه رمضان و وجوب روزه آن یکی از دو چیز است: یا دیدن ماه [توسط فرد] و یا شهادت دو نفر [عادل به دیدن ماه].

ابن ادریس الحلی (متوفای ۵۹۸هـ)، مستطرفات السرائر، ج ۱ ص ۳۸۳ و ج ۲ ص ۳۴، تحقیق: لجنة التحقیق، ناشر: مؤسسه النشر الإسلامی التابعة لجماعة المدرسين بقم المشرفة، چاپ ۱۴۱۱ هـ. آیت الله مروارید نیز چنین می نویسد:

علامه شهر رمضان و وجوب صومه أحد شیئین: إما رؤیة الهلال أو شهادة شاهدین، فإن

غم عد شعبان ثلاثین یوما و بصام بعد ذلك بنية الفرض.

نشانه ماه رمضان و وجوب روزه آن یکی از دو چیز است: یا رویت هلال ماه و یا شهادت دو نفر [عادل]. اگر ماه پوشید شد، سی روز از ماه شعبان شمرد و روز بعد را به نیت وجوب [اول ماه رمضان] روزه می گیرد.

مروارید، علی أصغر، الینابیع الفقہیة، ج ۲۹ ص ۲۴، دار النشر: مؤسسۃ فقہ الشیعۃ - بیروت -
لبنان، الطبعة الأولى: ۱۴۱۳ - ۱۹۹۳ م .

نتیجہ:

با مراجعہ بہ کتب شیعہ اعم از کتب روایی و نظرات علمای شیعہ در یافتیم کہ شیعیان برای اثبات ماہ رمضان یا باید رویت ہلال ماہ ثابت شود و اگر ہلال ماہ دیدہ نشد، سی روز از ماہ گذشتہ باشد و این کلام ابن تیمیہ دروغی بیش نبود.

موفق باشید

گروہ پاسخ بہ شبہات

موسسہ تحقیقاتی حضرت ولی عصر عجل اللہ تعالی فرجہ الشریف

سایت موسسہ: <http://www.valiasr-aj.com>